

omfattende bunker-anlæg, og hvordan Nordjylland, ligesom resten af Danmark, via diverse radaranlæg blev et led i det tyske luftforsvar. Endelig skitserer forfatteren deployeringen af tyske enheder i området, samt hvilke våben disse var udstyret med.

Man har savnet en videnskabelig undersøgelse af modstandsbevægelsen i Region I, som stort set udgøres af det nordjyske område. Nærværende bog afhjælper ikke dette savn. Læsere må nøjes med en mængde småkaptitler af introducerende karakter, hvoraf en del må betegnes som overflødige for den læser, som har sat sig bare nogenlunde ind i besættelsestidens og modstandsbevægelsens generelle historie. I det omfang lokale fænomener søges beskrevet indenfor denne nationale forståelsesramme sker det alt for fragmentarisk, ureflekteret og usystematisk til at man kan danne sig et billede af den nordjyske modstandsbevægelse. Når f.eks. modstandsbevægelsen i Himmerland og Vendsyssel tilstås en bagatel af 5 sider er det så udtryk for dens (manglende) virke, eller for at forfatteren ikke har formået at fremgrave kildemateriale om den? Til sammenligning beskrives dannelsen af Frihedsrådet, som aldrig fik nogen nævneværdig indflydelse på det nordjyske modstandsarbejde, over 2 sider.

Generelt præsenterer bogen meget lidt nyt. Kildegrundlaget er i alt overvejende grad publiceret materiale, suppleret med aktstykker fra forfatterens egen samling. Især søgningen af de primære kilder synes at bære tilfældighedernes præg. Man må kunne forvente noget mere, når forfatteren selv i sit forord karakteriserer arbejdet som forskning.

Henrik Skov Kristensen

Per Amby: *De vovede Livet*. (Poul Kristensens Forlag, 1992). 97 s.

Bogen består af et udvalg af artikler og interviews, som forfatteren har skrevet til forskellige dagblade og pressebureauer gennem en årrække. Bogens undertitel, »Øjeblikksbilleder fra besættelsestiden 1940-45«, antyder udgivelsens fragmentariske karakter. I al væsentlighed er der tale om mere eller mindre kendte aktørers beretninger om selv-oplevede dramatiske episoder, hvadenten de nu uds spillede sig under kampene den 9. april 1940, i modstandskampen eller i allieret tjeneste på Omaha Beach den 6. juni 1944. Hovedvægten ligger dog på tildragelserne den 9. april 1940.

Egentligt nyt bringer bogen, som på godt og ondt netop er dramatiske øjeblikksbilleder, ikke.

Henrik Skov Kristensen

Hanna Takala og Henrik Tham (red.). *Crime and Control in Scandinavia during the Second World War*. (Norwegian University Press, 1989). 160 s.

Bogen behandler kriminalitet og retsvæsen i de nordiske lande gennem en række artikler, hvoraf de fleste sammenfatter tidligere, mere udførlige arbejder af samme forfatter, f.eks. Ditlev Tamm om retsopgøret i Danmark. Den er derfor nyttig som introduktion til emnet.

Om kriminaliteten, der navnlig er behandlet af finske forfattere, konstateres det indledningsvis, at det ikke er påvist, at krig fører til højere kriminalitet, og det billede, der tegner sig under 2. verdenskrig, er ikke entydigt. Ændringer i både levevilkår og samfundsstruktur, f.eks. de mange indkaldelser af unge mænd i Finland og Sve-

rige, påvirkede billedet, der om helhed var en stigning i antallet af tyverier og stagnation eller fald i drab af sædvanlig type og andre grovere kriminalitetsformer.

Af historisk interesse er bl.a. to artikler, hvori de norske forfattere Nils Johan Ringdal og Per Ole Johansen har behandlet det norske politi under okkupationen sammenlignet med det danske. Det er en hård dom, der er fældet, især af den sidstnævnte, der beskriver politiets aktive indsats ved registrering og deportation af de norske jøder. Gennem studier, der rækker tilbage til 1. verdenskrig, har han peget på en antisemitisk tradition i Norge og specielt blandt ledende politifolk, og heri ser han en væsentlig forklaring på, at de påtog sig opgaver, hvis udførelse deres danske kolleger ikke deltog i. Han gør også opmærksom på at besættelsens vilkår var forskellige. Men det gælder dog begge artikler, at de næppe har erkendt, hvor grundlæggende forskellen var. Det danske politi blev kontrolleret af sin egen regering og kunne henskyde alle problemer til den. Det norske var under tysk kommando.

Henning Poulsen

Ingo Ossendorff: *»Den Krieg kenne wir nur aus der Zeitung«*. Zwischen Kollaboration und Widerstand. Dänemark im II. Weltkrieg. (Peter Lang, 1990). 153 s.

Bogen er udkommet i serien »Europäische Hochschulschriften« og kan befrygtes at vinde udbredelse som samlet fremstilling af Danmark under besættelsen. Trods et noteapparat, der giver indtryk af videnskabelighed, er det en journalistisk sammenskrivning, som åbenbart er blevet til i største hast. Manglende sprogkundskaber er ingen tilstrækkelig undskyldning, da heller ik-

ke den tysk- og engelsk sprogede litteratur er rimeligt udnyttet. Med størst udbytte kan bogen læses som en repetition af krigens og efterkrigstidens rygter og myter, præsenteret i vild forvirring og med talrige selvmodsigelser.

Henning Poulsen

Holger Villumsen: *Det danske Socialdemokratis Europapolitik 1945-1949*. (Odense Universitetsforlag, 1991). 115 s.

Det er et væsentligt og underbelyst emne, som tages op til behandling i denne bog. Dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik i den første efterkrigstid har nemlig indtil nu ikke påkaldt sig den store forskningsmæssige interesse. Kaster man eksempelvis et blik på nabolandet Norge, vil man opdage, at her har udenrigs- og sikkerhedspolitikken i denne periode stået langt kraftigere i centrum af de seneste 20-25 års forskning. Den restriktive danske arkivpraksis, som ikke mindst er blevet opretholdt på materiale, der kan belyse sikkerhedspolitiske forhold, må tilskrives et stort ansvar for dette misforhold.

Dette (mis)forhold er imidlertid ved at ændre sig i disse år, hvor det især for perioden 1945-49, som denne bog dækker, er blevet meget lettere at få adgang til de relevante materialegrupper, som kan belyse dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Holger Villumsen har imidlertid kun benyttet sig af en del af de muligheder, som i dag foreligger for at få adgang til disse materialegrupper, og netop her ligger en af bogens største begrænsninger.

Bogen er en omarbejdet specialeafhandling, og mens den givet har opfyldt alle krav til en fornuftig specialeafhandling, er den mere problematisk som bog. Der er fine behandlinger af Socialdemokratiets holdninger til det